

такої готовності полягає в тому, щоб справлятися зі стресами та потрясіннями, забезпечуючи при цьому постійну наявність та доступ до достатньої кількості безпечних та поживних продуктів харчування для всіх.

Література:

1. FAO. 2021. The State of Food and Agriculture 2021. Making agrifood systems more resilient to shocks and stresses. Rome, FAO. DOI: <https://doi.org/10.4060/cb4476en>.
2. Brouwer, I.D., McDermott, J. & Ruben, R. 2020. Food systems everywhere: Improving relevance in practice. *Global Food Security*, 26: 100398.
3. Kahiluoto, H. 2020. Food systems for resilient futures. *Food Security*, 12(4): 853–857.
4. Kumm, M., Kinnunen, P., Lehtikoinen, E., Porkka, M., Queiroz, C., Röö, E., Troell, M. & Weil, C. 2020. Interplay of trade and food system resilience: Gains on supply diversity over time at the cost of trade independency. *Global Food Security*, 24: 100360.
5. Taylor, L.H., Latham, S.M. & Woolhouse, M.E. 2001. Risk factors for human disease emergence. *Philosophical Transactions of the Royal Society of London B Biological Sciences*, 356(1411): 983–989.

Машкара-Чокнадій В. В.

*аспірантка кафедри міжнародних економічних відносин
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна*

ВІДНОВЛЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ ПІСЛЯ ВПЛИВУ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Незважаючи на труднощі та перешкоди, міжнародна торгівля за останні 3 роки під впливом пандемії COVID-19 продовжувала ефективно працювати. При цьому песимістичні прогнози експертів так і не було реалізовано. Позитивними факторами, які стримували стрімке падіння міжнародної торгівлі і світової економіки в тому числі, залишались дотримання країнами-членами СОТ своїх зобов'язань перед світовою спільнотою та швидке прийняття нових «правил гри» усіма учасниками міжнародних товарних ринків.

Як видно з рис. 1, міжнародна торгівля товарами та послугами за 2020 рік склала 22 трлн. дол. США, що лише на 8,4% менше в порівнянні з 2019 роком та на 12% менше від 2018 року, а також повністю тотожна з показниками 2017 року.

Основні зміни, які відбулись у міжнародної торгівлі – це відхід від основних принципів вільної торгівлі до посилення протекціоністських заходів, обмеження щодо вільного пересування товарів та послуг, закриття внутрішніх ринків, як наслідок – скорочення імпорту та експорту.

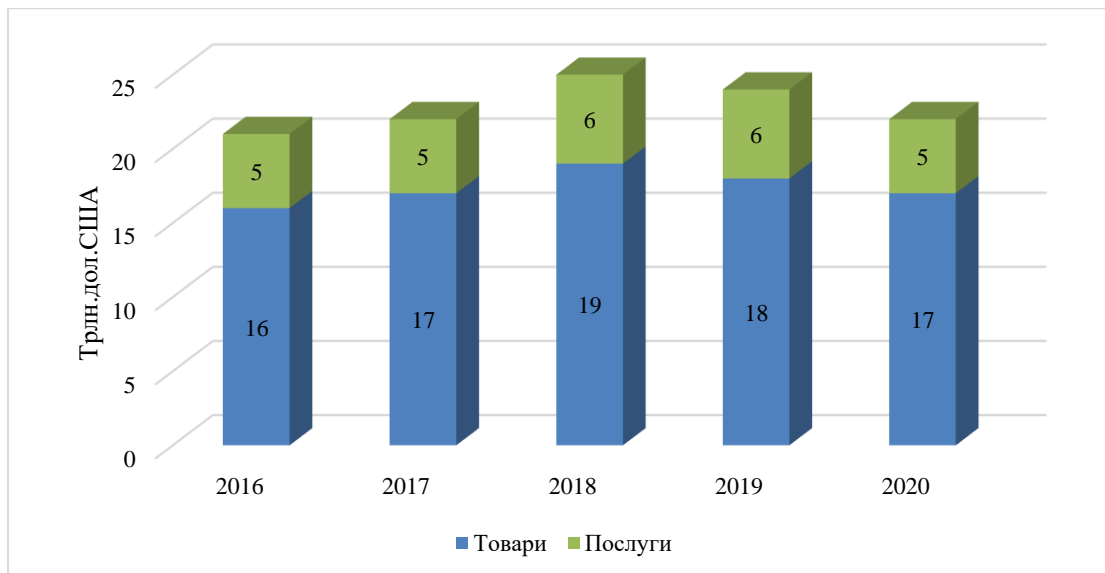

Рис. 1. Показники міжнародної торгівлі, 2016–2020 рр., трлн. дол. США [1]

Попри це, станом на сьогодні, міжнародна торгівля відновлюється значно швидше, ніж очікувалось. Про це свідчать статистичні дані СОТ, за якими очікується зростання міжнародної торгівлі на кінець 2021 року на 10,8% та в 2022 році – на 4,7% [2].

Разом з цим експерти, аналізуючи стрімке зростання міжнародної торгівлі в I кварталі 2021 року, прогнозують такий розвиток по регіонам до кінця 2021 року – зростання обсягів експорту складе 8,7% у Північній Америці, 7,2% в Південній Америці, 9,7% в Європі, 0,6% в СНД, 7,0% в Африці, 5,0% на Близькому Сході та 14,4% в Азії. Також очікується, що імпорт зросте на 12,6% у Північній Америці, 19,9% в Південній Америці, 9,1% в Європі, 13,1% в СНД, 11,3% в Африці, 9,3% на Близькому Сході та 10,7% в Азії. Експорт та імпорт в найменш розвинених країнах на кінець 2021 року зросте приблизно на 5,3% та 5,5% відповідно [2].

Як видно з таблиці, міжнародна торгівля товарами після спалаху COVID-19 знизилась практично в усіх регіонах. Про це свідчать статистичні дані СОТ за 2020 рік. Найбільш постраждали Близький Схід, де зафіксовано на кінець 2020 року падіння експорту на рівні 11,6% та імпорту на 13,9%, а також країни Африки з показниками експорту -8,8% та імпорту -11,1%. Разом з цим світові регіони після впливу пандемії будуть відновлюватись не рівномірно. Найбільш динамічне зростання експорту товарів очікується в країнах Азії (+14,4% в 2021 році), а імпорту – в країнах Південної та Центральної Америки (+19,9% в 2021 році).

Незважаючи на активний ріст міжнародної торгівлі товарами у першому кварталі 2021 року (за даними СОТ світовий експорт товарів зріс на 9%, а імпорт – на 8% в порівнянні з аналогічним періодом 2019 року), торгівля комерційними послугами й надалі розвивається депресивно (в першому кварталі 2021 року зафіксовано падіння експорту

послуг на 19%, а імпорту – на 18%). Через активне впровадження протиепідемічних заходів, включаючи ряд обмежень на закордонні подорожі, найбільше постраждала туристична сфера, яка скоротилась на 63% у 2020 році. Серед регіонів найбільше зниження експорту комерційних послуг зафіксовано в Африці (-37%), Південній та Центральній Америці (-35%), в тому числі в Карибському басейні та в країнах СНД (-27%) [1].

Таблиця 1

**Обсяги міжнародної торгівлі товарами (регіональний аналіз),
річна зміна у % [2]**

	2017	2018	2019	2020	2021*	2022*
Експорт						
Північна Америка	3,4	3,8	0,3	-8,6	8,7	6,9
Південна та Центральна Америка	2,2	-0,2	-2,2	-4,7	7,2	2,0
Європа	4,1	1,9	0,6	-7,9	9,7	5,6
СНД	3,9	4,1	-0,3	-1,5	0,6	8,5
Африка	5,3	3,6	-0,7	-8,8	7,0	6,0
Близький Схід	-2,2	4,8	-2,2	-11,6	5,0	9,6
Азія	6,7	3,7	0,8	0,3	14,4	2,3
Найменш розвинені країни	4,3	4,0	2,1	-2,0	5,3	4,7
Імпорт						
Північна Америка	4,4	5,1	-0,6	-6,1	12,6	4,5
Південна та Центральна Америка	4,4	5,6	-2,6	-9,9	19,9	2,1
Європа	3,9	1,9	0,3	-7,6	9,1	6,8
СНД	13,9	4,0	8,5	-5,6	13,8	-0,8
Африка	-1,7	5,3	2,8	-11,1	11,3	4,1
Близький Схід	1,2	-4,1	2,4	-13,9	9,3	8,7
Азія	8,5	5,0	-0,5	-1,2	10,7	2,9
Найменш розвинені країни	4,9	5,3	7,6	-6,7	5,5	8,6

**прогнозовані дані*

Як зазначили лідери G20 у звіті BCG і HSBC, саме вільна торгівля може забезпечити зростання світової економіки на 10 трлн. дол. США у 2025 році. Якщо в постковідний час лідери країн будуть дотримуватись принципів відкритої та чесної зовнішньоторговельної політики, то це призведе до зростання міжнародної торгівлі приблизно на 2,5% щороку протягом наступних п'яти років. З іншого боку, посилення протекціоністських заходів країнами може призвести до втрати торговельних можливостей на суму 45,9 трлн. дол. США до кінця 2025 року, а це, в свою чергу, призведе до зменшення світового зовнішньоторговельного обороту та гальмування зростання світового ВВП [3].

Звісно, експерти не можуть спрогнозувати розвиток пандемії в наступні роки і розглядають кілька ймовірних сценаріїв, як песиміс-

тичних, так і оптимістичних. При цьому важливим залишається безперешкодність та доступність до ринків збуту, зняття обмежень у міжнародній торгівлі, стимулювання щодо використання у міжнародній торгівлі інновацій та сучасних технологій, а також зміцнення міжнародних інститутів, таких як Світова організація торгівлі, авторитет якої було підірвано на фоні безперервних торговельних воїн на чолі з США та Китаєм. Це все забезпечить різкий підйом не тільки міжнародної торгівлі, а й світової економіки в цілому.

Література:

1. World Trade Statistical Review 2021. URL: <https://www.wto.org/english/resh/statis/wts2021e/wts21toce.htm> (дата звернення: 15.11.2021).
2. Global trade rebound beats expectations but marked by regional divergences. URL: <https://www.wto.org/english/newse/pres2e/pr889e.htm> (дата звернення: 19.11.2021).
3. Making the USD10 trillion case for trade. URL: <https://www.hsbc.com/insight/topics/making-the-usd10-trillion-case-for-trade> (дата звернення: 21.11.2021).

Панченко Є. Г.

*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри міжнародного менеджменту
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

Самойленко А. О.

*кандидат економічних наук, доцент,
докторантка кафедри міжнародного менеджменту
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»
м. Київ, Україна*

ПРОБЛЕМИ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ

Опанування світового ринку підприємствами України включає розширення сектору цифрової економіки у всіх аспектах: продуктових, технологічних, управлінських і т.д. Саме рівень цифрової трансформації зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних компаній буде все в більшій мірі визначати їх міжнародну конкурентоспроможність.

Вивченням питань, пов'язаних із цифровою трансформацією займаються як зарубіжні, так і вітчизняні дослідники. Варто особливо зазначити концепцію комплексного підходу до цифровізації міжнародного бізнесу професора Гарвардського університету С. Гупти [1, с. 12–18]. Аналіз існуючих підходів до використання цифрових інструментів нарощування конкурентоспроможності міжнародних